

בעניין כוונות פרשת העקידה בשער הליקוטים

את הלשון של "אברהם לא שלים עד השתא" העתיק גם הרב (בדף י"ג סעי"ב) על פסוק בסוף העקידה שכתוב וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי מִלְאָךְ ה' מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם - וע"ז כתב בזוהר "קדמא לא שלים בתראה שלים. קדמא לא שלים כי היו חסדים לבדם. בתראה שלים שנכללו אשא במיא". בפשיטות היות ויש אש במים ויש גבורות אפילו באברהם זהו השלמות. וכל זמן שהוא חסדים לבד אין זה שלימות.

ויש עוד זוהר שמסביר שלשון ניסה את אברהם זה מלשון נס להתנוסס גבוה כמו הרים ניסי. מלשון להתעלות ולהשתלם, ולכן הניסיון נקרא של אברהם כי הוא נהיה שלים.

לא בכל מיתוק גבורות נראה שכדי למתק את הגבורות, יצטרכו החסדים להתכלל עם הגבורות, ורק לאחר מכן יוכלו הגבורות למתק. אך כאן יש תוקף גבורות ולא ניתן למתק את הגבורות ללא התכללות החסדים קודם לכן (אלא אם כן היה מוציא אברהם דם מיצחק).

יוצא א"כ מדברי הזוהר שהיות ואברהם לא שלים, ע"כ אברהם רוצה להתכלל עם יצחק וככה יושלם אברהם. אך בדברי הרב רואים שהסוגיא מתחילה מכיון הגבורות הרוצות להתמתק. וז"ל: "ויהי אחר הדברים האלה, והאלהים, שהם הגבורות, ניסה את אברהם. ולא אמר לאברהם, אלא את אברהם, והכונה עם אברהם [כמו הפסוק המפורסם וגם ללוט ההלך את אברם והכוונה עם אברהם]. כי רצו הגבורות להתקשר עם החסדים יחד, ולהעשות שניהם נס אחד, וזהו לאכללא אשא במיא ומיא באשא, כאמור בזוהר. ויאמר אליו אברהם, שהם החסדים לבדם, ויאמר הנני לבדי" רואים שהגבורות הם הרוצות מיתוק, ולכן רצו הגבורות להתקשר עם החסדים להעשות נס אחד.

וזה שכתב "לאכללא אשא במיא" שיהיו גבורות באברהם. ו"מיא באשא" כלומר שלאחר שתהיה ההתכללות של הגבורות באברהם אז ייעשה המיתוק לגבורות.

ואברהם בתחילה חשב שהמיתוק לגבורות יכול להיות רק ע"י הוצאת הדם שהוא עיקר הדינים והגבורות. ועצר אותו המלאך ואמר לו שהמיתוק כבר נעשה בזכות ההתכללות ולא צריך להוציא דם.

בסידור לא רואים במדויק מתי נכללו הגבורות באברהם, וכן לא רואים אלו גבורות נכללו באברהם, הרש"ש כתב רק "הנני מוכן להתכלל עם בני שהם הגבורות", מהמילה מוכן משמע שעוד לא היתה ההתכללות אלא רק המוכנות.

ממשיך הרב וז"ל: "וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם. אֱלֹהִים, שהם הגבורות, שהם סתומות וסותמים הראייה העליונה, עכשיו בזו ההמתקה יראה לו ויכול לראות, כשיהיה השפה לעלה בני, ואז [כבר] נכללו זה בזה". לכאורה כשהרב מדבר על ראייה עליונה וכו' היינו חושבים שהכוונה אל מה שכתב הרב בעמוד הקודם (דף י"ג ע"א) שאדם והבל חטאו בראיה שהציצו וכו' ואברהם בא לתקן את אדם, ויצחק את הבל וכתב הרב שהתיקון יהיה פה בעקידה. אבל זה לא כתוב בפורש, את זה הרש"ש מחדש בסידור (דף ס"ג ע"ב) כותב הרש"ש וז"ל: "וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֱלֹהִים הגבורות הסותמות

מבאר הרב את פרשת העקידה וז"ל: "וישכם אברהם, שהם החסדים, בבקר, בקר של אברהם, שהוא היסוד, כי מקומו הוא בפום אמה [אע"פ שבכל מקום אברהם הוא חסד, מחדש הרב שזהו חסד שבפום אמה]. ולעולם בקר הוא היסוד, בסוד (בראשית א') ויהי ערב ויהי בקר, שהם יסוד ומלכות. אז ויאמר יצחק אל אברהם אביו שהוא חסד, ויאמר אבי, הרי אתה חסד, ואין אתה מתערב בגבורה. ויאמר הנני בני, לא אמר הנני לבד. שהיה מורה על החסדים לבדם, וגם לא אמר הנה בני, שהוא מורה שנהפך הוא מהיות חסד, ונעשה גבורה מכל וכל, אלא הנני בני, כלומר, הרי שתיים בי - חו"ג, לאכללא אשא במיא" עד כאן דברי הרב.

הזוהר מוסיף ומבאר את שאלת יצחק את אברהם וז"ל: "מאי טעמא והאלהים ניסה את אברהם ולא כתיב ניסה את יצחק. אלא את אברהם ודאי, דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתכליל מיא באשא, ואברהם לא הוה שלים, עד השתא דאתכליל מיא באשא ואשא במיא" כלומר שואל יצחק את אברהם הרי אתה חסד, איך יכול החסד לעשות את העקידה הרי לא שייך בד שום אכזריות. ולכן עונה אברהם ליצחק הנני בני, אני גם חסדים (הנני) וגם גבורות (בני). ולכן אני יכול לבצע את העקידה.

אבל בדברי הרב מבואר שהשאלה של הגבורות - יצחק, אל החסדים - אברהם, היא בקשה להתכלל גבורות בחסדים כדי שכן יוכלו החסדים למתק את הגבורות, ושואל יצחק את אברהם כיצד תמתק את הגבורות הרי בד אברהם אין בכלל גבורות ואתה רק חסדים, והרי בלי התכללות לא תוכל למתק את הגבורות. ולכן עונה לו אברהם - החסדים: הנני בני אני מוכן להתכלל עם הגבורות וכך אוכל אח"כ למתק את הגבורות.

בסידור הרש"ש כתב (בדף ס"ג ע"ב) וז"ל: "וַיֹּאמֶר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי הלא אתה חסדים לבד ואין בד תערובת גבורות ויאמר הנני מוכן להתכלל עם בני שהם מגבורות למתקם" רואים ששאלת הגבורות את החסדים היא כמו שער הליקוטים, ולא כדברי הזוהר.

במאמר המוסגר הנוסח הישן בסידור היה "הנני מוכן להתפלל עם בני", במשך מאות שנים כולם ידעו שזאת טעות סופר והכוונה להתכלל, ובכל זאת גם בסידור הר"י אדרעי וכן גם בסידור היר"א העתיקו את הטעות וכתבו להתפלל, מהפחד לא לשנות מהנוסח המקורי והקדוש של הרש"ש גם אם ידוע שזאת טעות סופר.

הזוהר קודם לכן שאל מדוע הניסיון נקרא על שמו של אברהם, ולכאורה לא נזקף לזכותו של יצחק, והרי יצחק היה כבר בן 37 שנים, ואם יצחק היה מתנגד, אברהם לא יכל להכריח את יצחק להעקד. ולכן עונה הזוהר הניסיון הוא של אברהם ודאי, כי אברהם מצד עצמו הוא חסדים בלבד, וכדי שהוא יוכל לבצע מעשה כעין העקידה, הוא צריך שיהיו בו גם גבורות, ובאברהם בתחילה לא היו כלל גבורות ומסביר הזוהר שלכן אברהם בתחילה לא היה "שלים" כי היו חסרים בו גבורות, ואחר שהוכללו בו הגבורות נהיה אברהם שלים.

הראיה העליונה בהתמתקותם יראה לו לתקן עוון הראיה דאדם והבל. השה לעולה בני ר"ת הב"ל.

והיר"א מוסיף ואומר שגם אדם הראשון רמוז פה שכתוב יראה לו השה ר"ת בגי' אד"ס.

ממשיך הסיפור וז"ל: **"וילכו שניהם יחדיו** [זאת הפעם השניה שכתוב וילכו שניהם יחדיו] **אש ומים לתקן עון של אדם והבל שהציצו**" - זאת לא ההתכללות הכתובה בדברי הרב (ההתכללות היא ביחדיו הראשון). אלא כאן זה אש ומים ולא אשא ומיא, אש ומים הכוונה יצחק ואברהם. וזה בא לתקן את עון הראיה וההצצה של אדם הראשון והבל.

נחזור לדברי הרב בשער הליקוטים (דף י"ג ע"ב) וז"ל: **"אברהם אברהם ופי' בספר הזהיר קדמאה לא שלים בתראה שלים פי' קדמאה לא שלים שהיו החסדים לבדם, בתראה שלים שנכללו אשא במיא"**, מחדש הרב כשהחסדים לבדם אין שלמות באברהם, ולכן אין אברהם יכול למתק את הדינים בלי להוציא את דמו של יצחק שזה תוקף הגבורות. אך אברהם בתראה - שלים, אחר שהיה התכללות אשא במיא כלומר התכללות הגבורות בחסדים אז יכלו החסדים להתחזק ולכבוש גם את תוקף הדינים.

ולכן כותב הרב וז"ל: **"וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת, אברהם חשב שהיה צריך להוציא ממנו הדם, שהוא תוקף הגבורות כדי למתק הגבורות, כי הדם הוא אחיזת החיצונים, ואז ויקרא אליו אברהם אברהם, ופי' בספר הזהיר קדמאה לא שלים בתראה שלים, פירוש קדמאה לא שלים, שהיו החסדים לבדם, בתראה שלים, שנכללו אשא במיא"** לכאורה לפני ההתכללות באמת אברהם לא יכל למתק את תוקף הדינים בלי להוציא את הדם - תוקף הדינים. אך היות ועכשיו אברהם כבר נכלל עם הגבורות לכן בא המלאך **"ויאמר לו אל תעש לו מאומה, ודרז"ל מומא כתיב, פירוש, אל תעש לו מום, כי הכל אפילו הדם יתמתק על ידך, אף שלא תוציא את דמו. כי עתה ידעתי כי ירא אלהים [גבורות] אתה [חסדים], שהם [התכללות] הגבורות, כי עד עכשיו היית אוהבי, שהם סוד החסדים, ועתה ירא אלהים, נתערבת בגבורות. במה שלא חשכת את בנך וכו'.** וזהו ידעתי, לשון זווג וחבור, חיבור החסדים עם הגבורות, במה שלא חשכת את בנך וכו'."

בפרשת העקידה כתוב **וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמֶּאֱכָלֶת וכו',** כלומר יש תפקיד למאכלת ויש תפקיד לאש. כאן בדברי הרב רואים שלאחר שסיים הרב עם סוגיית המיתוק הגבורות - שזאת הייתה סוגיית המאכלת, ונעשה המיתוק אע"פ שלא הוציא אברהם **דם** מיצחק דהיינו את **תוקף הדין**, אך בכל זאת היה מיתוק - הדם - בזכות התכללות הגבורות באברהם וע"י כך נהיה אברהם שלים, ואז יכל למתק את תוקף הדין - הדם - גם בלי להוציאו. כעת מתחיל הרב סוגיית חדשה - סוגיית האש, וגם בסוגיית האש יש תוקף הדינים שמצריך לכאורה להעלות את יצחק על המזבח יחד עם האייל, ועתה יסביר הרב שיספיק רק להעלות את האיל לבדו, ובכל זאת תוקף הדין יתבטל. וז"ל: **"ולפי שאחר המתקת הגבורות עם החסדים, היה צריך לחזור ולהעלות הגבורות לשרשם למעלה, כדי שלא יהיה בהם אחיזה לחיצונים, וז"ש והעלהו שם לעולה** [בתחילה הצטווה אברהם להעלות גם את הגבורות עצמם לעולה על המזבח כמו שכתוב בתחילת העקידה והעלהו שם לעולה, קמ"ל] **עתה נתקן זה באיל** [כלומר בלבד הגבורות בלבד, כמבואר לקמן]. **והענין הוא, כי לעולם הגבורות יוצאות מיסוד אימא בלבד אהי"ה** [עוד מזמן ירידתם אל יסוד דז"א ירדו הגבורות

עם הלבוש דאימא], **שמלוי** [כלומר בפשוט ומילוי ומילוי המילוי] **הוא מ"א** [אותיות], **מנין אי"ל.** וזהו הלבוש [האיל], **ויצחק הפנימי** [שבתוך הלבוש] **שהם הגבורות. ויאמר לו, די הוא שיעלה הלבוש שהוא אהי"ה ויעלה לשרשו, ואין צריך להעלות ליצחק לעצמו** [מספיק להעלות את לבושי הגבורות לבדם אף ללא הגבורות]. **ובסבך בקרניו, הם הנ"ה** [יש ספרים עם ט"ס שכתוב הבינה]. **כי בכור שורו, דהיינו היסוד, וקרני ראם, אלו הם נ"ה** [היות וידוע שקרניו זה נ"ה, קרניו מגלה לנו שבסבך שעולה בגי' ב' פעמים מ"א הכוונה אל ב' הספירות נז"ה - בקרניו]. **ובהם - בנה"י דאימא, הם ג' אהי"ה, שנים דיודי"ן, ואחד דאלפי"ן. והאי"ל - הא"ס הראשון** [בליקוטי תורה כתב הא"ס דאלפי"ן, אך הרש"ש למד שזהו א"ס אותיות של אהיה במילוי יודי"ן] - **של יסוד. וסב"ך, עולה ב"פ א"ס, שהם השנים האחרים - של נ"ה"**. אע"פ שאין לבי א"ס דנז"ה תפקיד בסוגיא, שהרי בעקידה היה צריך להעלות רק את לבושי הגבורות שבאים מהיסוד דאימא. אמנם מביא אותם הרב בדרך אגב לא"ס דיסוד שהוא האיל, שהוא הלבוש של הגבורות הנמצאות ביסוד, שיעלה לשרשו לבדו, בלי ב' הא"ס של נז"ה.

ביאר הרב שעל מנת שלא תהיה אחיזת החיצונים בגבורות הממותקות צריך לכאורה להעלות את אותם הגבורות למעלה, ואמר לו המלאך שמספיק להעלות רק את לבוש הגבורות אל יסוד דאימא, כי משם באו הגבורות ולבושיהם. כעין זה רואים בקונה הכל בסיפור הנדפס (דף ס"ז) שהגבורות יוצאות מהיסוד דאימא, ולאחר מכן בד"ו בדעת (דף ס"ט ע"א) רואים שנותנים את אותם גבורות לדעת דנוק' ממותקות ע"מ לבנות את הדעת של נוק', ואם בסוגייתנו במקום להביא לנוק' את הגבורות נעלה אותם ליסוד דאימא שיהיו מוגנים מהחיצונים אנו נפסיד את בניית הנוק', לכן נתקן באיל - דהיינו הלבוש של הגבורות שעלה במקום הגבורות לשרשו, וע"י כך לא יהיה תוקף הדין ולא יהיה אחיזת החיצונים, והגבורות עצמם יעברו אל הנוק' ויבנוה.

עתה מסביר הרב מהו התוקף של סוגיית האש, וז"ל: **"וזמ"ש בקרניו, שהם תוקפיה דיצחק** [עדיין לא תוקף]. **והגבורות הם שם אדנ"י, והאהי"ה המלביש אותם,** [אדנ"י ואהיה יחד] **הם התוקף, וע"כ אדנ"י ואהי"ה בגי' אלהי"ם, שהוא לשון תוקף** [כמו שכתב הרב בשעה"כ בכוונות שופר שעולה בגי' תוקף, ושי' דשופר זה בחי' אלהים במילוי יודי"ן, והרי' דשופר זה בחי' אלהים בריבוע, והפ"ו הנותרים דשופר הם בחי' אלהים פשוט. יוצא ששם אלהים הוא לשון תוקף]. **וז"ש ויעלהו לעולה תחת בנו, שהוא [יצחק] הפנימי, [ואברהם] העלה הלבוש לבד שהוא האיל - שהוא א"ס דאהי"ה [א"ס אותיות דאהיה פשוט ומלא ומלא דמלא, הרש"ש כתב דיודי"ן, ובליקוטי תורה מפורש דאלפי"ן] כאמור. ובהדבק הלבוש לשרשו, יספיק גם לפנימי שלא יתאחזו בו החיצונים"** דהיינו שהיות ואהיה ואדני יחד הם עולים בגי' אלהים, ושם אלהים הוא התוקף בסוגיית האש, לכן מספיק שיעלה האהיה, ולא ישאר גי' שם אלהים - התוקף הדינים, זה יספיק לגבורות הממותקות עצמם שלא יתאחזו בהם החיצונים.

רמז יפה שנאמר בישיבה. **יצחק** ועוד **מלבו"ש** בגי' **תוקף**. לכן ע"י שנסיר את המלבוש ונעלהו לשרשו, ישאר יצחק לבדו מתוקן ללא תוקף.

אע"פ שתמיד רואים את ה' הגבורות בצורת הוי"ת מנוקדות, כאן הרב כבר קורא לגבורות שם אדנות כי הם עומדים עתה לעבור אל הנוק'.